

**ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑΘΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΕΝΑΣ ΝΕΑΡΟΣ ΟΥΤΓΡΟΣ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΤΟΥ ΙΣΤΒΆΝ ΣΖΈCHENYI ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ**

**ΕΚΘΕΣΗ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ
ΤΩΝ 225 ΕΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΤΒΆΝ ΣΖΈCHENYI**

**ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΑΘΗΝΑ**

21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016 – 3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

Η Έκθεση πραγματοποιήθηκε με την συνεργασία της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος και του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου και του Υπουργείου Εξωτερικού Εμπορίου και Εξωτερικών της Ουγγαρίας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε στο Τμήμα Χειρογράφων και Παλαιών Βιβλίων της Βιβλιοθήκης της Ακαδημίας Επιστημών της Ουγγαρίας, καθώς και στην Διοίκηση και το εξειδικευμένο προσωπικό του Μουσείου «Laczkó Dezső» για τον δανεισμό αυτών των σπάνιων κειμηλίων.

Ευχαριστίες θα πρέπει να απευθύνουμε, επίσης, στο Νομισματοκοπείο της Εθνικής Τράπεζας της Ουγγαρίας και στην Διοίκηση των Ουγγρικών Ταχυδρομείων για τον δανεισμό των νομισμάτων και γραμματοσήμων.

KRISZTINA SZABÓ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΚΟΜΗ ΙΣΤΒÁN SZÉCHENYI

Στις 21 Σεπτεμβρίου του 1791 γεννήθηκε ο Κόμης István Széchenyi ως γόνος μιας πλούσιας αριστοκρατικής οικογένειας. Ο πατέρας του Ferenc Széchenyi (1754-1820), ένας ευγενής με πατριωτικά αισθήματα ο οποίος ήταν ο ιδρυτής του Εθνικού Μουσείου της Ουγγαρίας και της Εθνικής Βιβλιοθήκης Széchenyi. Μητέρα του η Κόμισσα Julianna Festetics της οποίας ο αδερφός, György, ο οποίος ίδρυσε το Georgikon το πρώτο ανώτατο Ίδρυμα Γεωπονικής Εκπαίδευσης στην Ευρώπη.

Σύντομα η ευρωπαϊκή πολιτική σταμάτησε την ειρηνική και ανέμελη εφηβεία του Κόμη István Széchenyi, που σε ηλικία μόλις 17 ετών, όταν ο Φραγκίσκος Α΄, Βασιλέας της Ουγγαρίας¹ συγκάλεσε εθνοσυνέλευση με αφορμή τον πόλεμο εναντίον του Ναπολέοντα, κατά την διάρκεια της οποίας αποφασίστηκε και ψηφίστηκε η «κινητοποίηση των ευγενών»² και η επιστράτευση 25 χιλιάδων νεοσύλλεκτων στην διάθεση του Μονάρχη των Αψβούργων. Η απόφαση του Ferenc Széchenyi ήταν να στείλει και τους τρεις γιους του στο πεδίο των μαχών. Ο νεαρός Κόμης István ως αγγελιοφόρος τον Ιούνιο του 1809 στην μάχη κοντά στην πόλη Győr απέδειξε την γενναιότητά του, ωστόσο τόσο λόγω λανθασμένης τακτικής των Αυστριακών όσο και της υπεροχής των Γάλλων, το στράτευμά μας ηττήθηκε στην μάχη αυτή. Ο Κόμης πήρε μέρος και στις υπόλοιπες μάχες, όπως και στην μάχη της Λειψίας ή αλλιώς στην «Μάχη των Εθνών» (1813), που αποτέλεσε μια αποφασιστική σύγκρουση των ναπολεόντειων πολέμων, και που τελείωσε με βαριά ήττα του Ναπολέοντα, που σήμαινε και το τέλος της γαλλικής κυριαρχίας επί της Γερμανίας και της Πολωνίας. Το 1814 ο Κόμης ως αναγνώριση για τις εξαιρετικές στρατιωτικές του ικανότητες έλαβε το βαθμό του λοχαγού. Με το τέλος των πολέμων, συνέχισε για μια δεκαετία ακόμα να υπηρετεί, και αργότερα το 1826 αποστρατεύτηκε οριστικά.

---

¹ Ο Φραγκίσκος Α΄ ανέβηκε στον θρόνο το 1792, σε μια κρίσιμη περίοδο, όταν η επανστατιένη Γαλλία, τότε είναι που στέλνει την κήρυξη πολέμου στον Μονάρχη των Αψβούργων, απαρχή μιας μεγάλης περιόδου πολέμων σε όλη την Ευρώπη, μέχρι την πτώση του Ναπολέοντα το 1825. Το 1804 ο Φραγκίσκος Α΄ στέφθηκε Αυτοκράτορας της Αυστρίας, αργότερα θα παραιτηθεί από τον τίτλο του Αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

² το επονομαζόμενο Insurrectio: Μια μορφής επιστράτευσης των Ούγγρων ευγενών από την περίοδο της μεσαιωνικής και νεώτερης Ουγγαρίας, η οποία ίσχυε όταν η χώρα δεχόταν επίθεση και οι Ούγγροι ευγενείς έθεταν εαυτόν υπό την διοίκηση του Μονάρχη, καλύπτοντας οι ίδιοι τα έξοδα του εξοπλισμού και των εφοδίων τους.

Μετά από τα δύσκολα αυτά χρόνια, η προσοχή του István Széchenyi στράφηκε προς το εξωτερικό, προς τα πιο σύγχρονα κράτη. Αυτά τα, με την σημερινή ορολογία *εκπαιδευτικά ταξίδια*, επηρέασαν σημαντικά τις αξίες, ιδέες και σκοπούς της ζωής του. Επισκέφτηκε την Αγγλία για πρώτη φορά το 1815, όταν ήταν ακόμη στρατιώτης, ενώ στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός του ήταν κυρίως τεχνολογικές λύσεις, αναπτυξιακές πρακτικές, τα πλαίσια και οι σχέσεις της σύγχρονης οικονομίας, το πολιτικό οικοδόμημα και οι διάφορες πτυχές της δημόσιας ζωής. Χαρακτηριστικό του σύγχρονου χαρακτήρα του Κόμη ήταν ότι πέρα από τα μέλη της αγγλικής αριστοκρατίας, γνωρίστηκε και σύναψε φιλίες και με βιομηχάνους, αρχιτέκτονες, ανθρώπους του εμπορίου, ακόμα και με εργάτες εργοστασίων.

Η γνωριμία του εκεί με τις διάφορες πολιτικές λέσχες, συλλόγους συνέβαλε σημαντικά στην ιδέα της ίδρυσης ενός χώρου όπως του Εθνικού Καζίνου, στον οποίον, ο δημόσιος βίος της Ουγγαρίας που μόλις άρχισε να διαμορφώνεται, θα πρόσφερε τις απαραίτητες συνθήκες ώστε οι παραβρισκόμενοι να μπορούν να ανταλλάζουν γνώμες για τις συνθήκες στην χώρα, τις κατευθύνσεις της ανάπτυξης, τις δυνατότητές της. Ο υποστηρικτής της τεχνολογικής προόδου Κόμης παρατηρώντας τις προοπτικές στην παραγωγή βιομηχανικών μηχανημάτων, αποφάσισε να εφαρμόσει τις πρακτικές αυτές και στο δικό του κτήμα στην περιοχή Cenk. Εντυπωσιάστηκε κυρίως από τον φωτισμό με αέριο, τις τουαλέτες με καζανάκι, από τις πόρτες που ανοίγουν και κλείνουν και από τις δύο πλευρές και τα σκεύη και φόρμες που χρησιμοποιούνταν στην αρτοποιεία.

Το δεύτερο και το τρίτο του ταξίδι στην Αγγλία συνέβαλε στην σημαντική ανάπτυξη εκτροφής και αγοράς αλόγων. Το αποτέλεσμα του τέταρτου ταξιδιού είχε εθνικές επιπτώσεις, ήταν η ιδέα της ένωσης της Πέστης με την Βούδα μέσω μιας μόνιμης γέφυρας, αφού το φθινόπωρο του 1832 μελέτησε τις σημαντικότερες γέφυρες της Αγγλίας. Ο Κόμης István γοητεύτηκε από το γεγονός, ότι εννέα γέφυρες εξασφάλιζαν την συνεχή και ανεμπόδιση ροή ανθρώπων και εμπορευμάτων στον Τάμεση. Την μεγαλύτερη εντύπωση του προκάλεσε η αλυσιδωτή γέφυρα του Hammersmith. Πέρα από αυτά συναντήθηκε και με τον κατασκευαστή της σήραγγας που διέσχιζε τον Τάμεση, τον φημισμένο αρχιτέκτονα Jesse Hartley, ο οποίος οραματίστηκε τις αποθήκες στις αποβάθρες με μορφή κατοικιών. Παράλληλα με το σημαντικό για τον Széchenyi ρόλο της γέφυρας, η προσοχή του στράφηκε και στις δυνατότητες διεύρυνσης του ουγγρικού οδικού δικτύου, κυρίως μετά την γνωριμία του με τους στρωμένους με τετράγωνες πέτρες δρόμους που εφάρμοσε ο Adam Mac. Το ουγγρικό οδικό δίκτυο βρισκόταν σε άσχημη κατάσταση και απαιτούνταν να αναπτυχθεί οπωσδήποτε, και αυτό αποτέλεσε ένα από τα πρωταρχικά σχέδια του István Széchenyi. Παράλληλα, στην Αγγλία συναντήθηκε για πρώτη φορά με τον σιδηρόδρομο, ως ενός νέου είδους συγκοινωνιακού μέσου.

Κατά το πέμπτο και συνάμα τελευταίο του ταξίδι στην Αγγλία (1834) συνόδευσε τον Κόμη και ο εξάιρετος Ούγγρος μηχανικός Pál Vásárhelyi³. Ανάμεσα στα σημαντικά του σχέδια ανήκε και η απόκτηση μιας κατάλληλης για την ανέγερση της γέφυρας σύγχρονης βυθοκόρου.

Επόμενο ιστορικής σημασίας έργο με διεθνείς προεκτάσεις, που αποτέλεσε καθοριστικό σημείο για την μετέπειτα ζωή του, ήταν η συμβολή του να γίνει ο Άνω Δούναβης κατάλληλος για ναυσιπλοΐα, για τον σκοπό αυτό άρχισε να διαπραγματεύεται με πολλούς εμπειρογνώμονες. Ο Κόμης που ήταν ένθερμος υποστηρικτής της τεχνολογίας, ενθουσιάστηκε από την δύναμη των ατμόπλοιων, την εξαιρετική δυνατότητά τους να μεταφέρουν μεγάλα φορτία, αφού την εποχή εκείνη η διακίνηση φορτίων και η ίδια η ναυσιπλοΐα στον Δούναβη ήταν προβληματική και γινόταν με την συνδρομή αλόγων. Ανάμεσα στις σκέψεις του Széchenyi ήταν η ναυσιπλοΐα του ποταμού, έπρεπε να φτάσει την θάλασσα, ώστε το ουγγρικό εμπόριο να συνδεθεί στο διεθνές οικονομικό πλαίσιο.

Έπραξε πολλά για να υλοποιήσει τα όνειρά του, σχεδιάζοντας ακόμα και την ίδρυση ενός ναυπηγείου στην Ουγγαρία, και στο σχέδιό του αυτό βρήκε και την στήριξη του αρχιδούκα Ιωσήφ⁴. Οι εργασίες ανέγερσης άρχισαν κιόλας το 1935 στη νησίδα κοντά στην Άνω Βούδα, όπου διαμορφώθηκε και λιμάνι κατάλληλο για την περίοδο του χειμώνα για την Πρώτη Ατμοπλοϊκή Εταιρεία του Δούναβη, που συστήθηκε από δύο Άγγλους κατασκευαστές πλοίων⁵ (1829).

Ο κόμης Széchenyi ως μέτοχος της εταιρίας και μέλος του διοικητικού συμβουλίου παρότρυνε για την ρύθμιση της ροής του ποταμού⁶ και την αγορά ενός πλοίου εκσκαφέα. Η διευθέτηση της διαπλευσιότητας των Σιδηρών Πυλών, μετά από την ανατίναξη των βράχων έγινε εφικτή ώστε τα ατμόπλοια να μπορούν να περνούν την περιοχή ακόμα και όταν η στάθμη του ποταμού είναι χαμηλή. Το ατμόπλοιο πραγματοποίησε το πρώτο ταξίδι, ήδη την άνοιξη του 1834, το ταξίδι του *Argo* στο άγριο τοπίο ήταν ο θρίαμβος του Széchenyi, με τον οποίο κατέστη η διέλευση των πλοίων σε όλο το μήκος του Δούναβη. Ο Κόμης γνώριζε καλά ότι η ρύθμιση της ροής των ποταμών της Ουγγαρίας είναι ζωτικής σημασίας για την ουγγρική γεωργία, μεταφορές και ναυσιπλοΐα.

---

³ Pál Vásárhelyi (1795-1846) μηχανικός υδραυλικών έργων, αρχιτέκτονας της ροής των υδάτων του ποταμού Τίσα, το 1837, το όνομά του συνδυάζεται με την διευθέτηση της κοίτης του Δούναβη στις Σιδηρές Πύλες. Αυτά τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα συσχετίζονται με το όνομα του István Széchenyi, ο οποίος προώθησε και πολλές φορές αναγκάστηκε να δώσει μάχες στους λαβύρινθους της αυστριακής γραφειοκρατίας για την κατάρτιση των σχεδίων και την πραγματοποίησή τους. Για το αρχιτεκτονικό του έργο η Ακαδημία Επιστημών της Ουγγαρίας εξέλεξε τον Vásárhelyi ανάμεσα στα μέλη της (1835).

⁴ Ο αρχιδούκας κατείχε μετά τον Βασιλέα το υψηλότερο δημόσιο αξίωμα στην διοίκηση της Ουγγαρίας. Ο αρχιδούκας Ιωσήφ (1779-1847) διατήρησε το αξίωμα αυτό πάνω από 50 χρόνια, έμαθε την ουγγρική γλώσσα και συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη της Πέστης και της Βούδας, καθώς και στην οικονομική και πολιτιστική πρόοδο της χώρας.

⁵ Ο John Andrews και ο Joseph Prichard ίδρυσαν την πρώτη επιτυχημένη ατμοπλοϊκή εταιρεία Δουνάβεως στην Βιέννη, και το πρώτο τους πλοίο ονόματι Franz I εκτελούσε κανονικά τις διαδρομές.

⁶ Ο Κόμης Széchenyi ήδη το 1830 ο ίδιος με μια φορτινίδα έφτασε μέχρι τις εκβολές του, γύρισε όλες τις υδατοπτώσεις και βραχώδη σημεία του ποταμού, και αργότερα ανέθεσε στον Pál Vásárhelyi, ως βασιλικό επίτροπο ρύθιση της ροής του Άνω Δούναβη, να ετοιμάσει τα τεχνικά σχέδια και την αποπεράτωσή τους.

Το πρώτο ουγγρικό ατμόπλοιο με το όνομα *Árpád* έκανε το δοκιμαστικό του ταξίδι υπό την επίβλεψη του ίδιου του Széchenyi, το πλοίο αυτό είχε χωρητικότητα 400 ατόμων. Σύντομα στο ναυπηγείο της Óbuda άρχισε η κατασκευή ειδικών ρυμουλκών και φορτιγίδων. Το 1839 εδώ κατασκευάστηκε το πρώτο στην ευρωπαϊκή ήπειρο πλοίο εξολοκλήρου από σίδηρο το *Sophie*. Από το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα ο δεύτερος μεγαλύτερος ποταμός της Ουγγαρίας, ο Τίσα, συμμετέχει και αυτός στην ναυσιπλοΐα και εμφανίζονται στα νερά του τα πρώτα ατμόπλοια.

Ο István Széchenyi θεωρούσε ως δεύτερο μοχλό της ουγγρικής οικονομικής ανάπτυξης την δημιουργία σιδηροδρομικού δικτύου. Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα ο βαθμός οικονομικής ανάπτυξης, επομένως και οι συγκοινωνιακές συνθήκες των ουγγρικών περιοχών ήταν χαμηλότερες από αυτών της Δυτικής Ευρώπης. Στα τέλη του 18^{ου} και στις αρχές του 19 αιώνα η εμπορική δραστηριότητα αυξήθηκε σημαντικά, η ζήτηση για εγχώρια αγροτικά προϊόντα όλο και μεγάλωνε, ωστόσο οι συγκοινωνιακές δυσκολίες εμπόδιζαν τις πωλήσεις και την πρόσβαση στις αγορές. Ο Széchenyi αγωνιζόταν επίμονα ώστε η πατρίδα του να συνδεθεί στην παγκόσμια οικονομία, τόσο μέσω ξηράς όσο και μέσω υδάτων. Ήταν ο πρώτος που πρόβλεψε ότι ο σιδηρόδρομος πέρα από την μεταφορά επιβατών, μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο και στην εμπορευματική κίνηση. Τα αναπτυξιακά του σχέδια προσαρμόζονταν στις παραγωγικές περιοχές με γεωργική παραγωγή, με την πεποίθηση ότι η «σιδηρογραμμή» είναι τεράστιο πεδίο έλξης για βιομηχανική και εμπορευματική ανάπτυξη. Τα τεχνικά σχέδια που ήθελε να εφαρμόσει προέβλεπεαν την δημιουργία ενός δικτύου με ακτίνα επιρροής τον άξονα Πέστης και Βούδας.

Με την λήξη της Επανάστασης⁷, ως Υπουργός Μεταφορών της Κυβέρνησης Batthyány που συστήθηκε στις 23 Μαρτίου 1848, παρουσίασε την πρότασή του, την οποία η ουγγρική Εθνοσυνέλευση θέσπισε σύμφωνα με το Άρθρο XXX. του 1848, ψηφίζοντας το τεράστιο ποσό των 8 εκατομμυρίων φιορινιών για την ανάπτυξη του σιδηροδρόμου. Η καταστολή, ωστόσο, της Επανάστασης (1849), και τα αντίποινα του αυταρχικού καθεστώτος που επακολούθησαν, ανέτρεψε την ολοκλήρωση αυτών των μεγάλων σχεδίων. Η ιδέα όμως της κατασκευής ενός σιδηροδρομικού δικτύου με κεντρικό άξονα την Πέστη και την Βούδα, δηλαδή η δημιουργία της βάσης για ανάπτυξη της μελλοντικής πρωτεύουσας αποτελούσε καθοριστικό στοιχείο της σκέψης του κόμη Széchenyi.

Ο István Széchenyi ξεκίνησε ένα πρόγραμμα βελτιώσεων και σε έναν άλλο τομέα της βιομηχανίας, όταν τον χειμώνα του 1838 ιδρύθηκε η Εταιρεία Αλευροποιίας της Πέστης που λειτουργούσε με κυλίνδρους, έτσι δημιουργήθηκε στην Ουγγαρία ο πρώτος ατμόμυλος, που λειτούργησε ήδη από το 1941 με το όνομα ατμόμυλος Ιωσήφ, προς τιμήν του Παλατινού Ιωσήφ. Αυτό έθεσε τα θεμέλια για την απαρχή μιας σύγχρονης βιομηχανίας μεγάλης κλίμακας.

---

⁷ Μια από τις σημαντικότερες περιόδους στην ιστορία της νεότερης Ουγγαρίας είναι η επανάσταση και οι απελευθερωτικοί αγώνες του 1848-1849, που μέσα από τις μεταρρυθμίσεις της εποχής αποτέλεσε την αρχή της αστικής διαμόρφωσης της χώρας. Τα αυστριακά στρατεύματα δεν μπόρεσαν να νικήσουν τους Ούγγρους μαχητές της ελευθερίας, και μόνο με την παρέμβαση των ρωσικών στρατευμάτων μπόρεσαν να κάμψουν την αντίσταση των Ούγγρων μαχητών. Τα αντίποινα που εφάρμοσε ο γνωστός για την βιαιότητα και ωμότητά του Αρχιστράτηγος Haugau οδήγησαν σε ομαδικές εκτελέσεις, εξορίες και βιαιοπραγίες.

Ο Széchenyi στο κυριότερο έργο του που έγραψε το 1831 στο *Világ* [η Οικουμένη], χρησιμοποίησε για πρώτη φορά τον όρο Βουδαπέστη· η εργασία αυτή αποτελεί μια προγραμματική οικονομική ανάλυση στην οποία περιγράφονται οι συνθήκες υπανάπτυξης της Ουγγαρίας καθώς και εφιστά την προσοχή στις εσωτερικές δυνάμεις της χώρας προτείνοντας ότι μόνο στηριζόμενοι στις δικές του δυνάμεις, μπορεί ένα έθνος να αλλάξει μια κατάσταση, χωρίς να περιμένει βοήθεια, και ότι το ίδιο το έθνος μπορεί να χτίσει ένα ανεξάρτητο μέλλον.

Όσο και αν ο István Széchenyi ήταν μεταρρυθμιστής και εκσυγχρονιστής σε πολλούς τομείς, αναμφισβήτητα η υλοποίηση της ανέγερσης της Γέφυρας των Αλυσίδων, της οποίας ήταν πνευματικό πατέρας, ξεχωρίζει από όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων του. Για την ιστορία θα πρέπει να αναφέρουμε, ότι ο Széchenyi είχε ήδη από το 1832 ιδρύσει τον Σύλλογο για τη Γέφυρα, ώστε παρακάμπτοντας οικονομικά και πολιτικά εμπόδια να δημιουργηθεί μια μόνιμη γέφυρα σε μια περιοχή, που μέχρι τότε αρχιτέκτονες και μηχανικοί θεωρούσαν αδιανόητα να υπάρχει μόνιμη και σταθερή σύνδεση⁸, κατέκτησε την στήριξη και του ισχυρού Έλληνα τραπεζίτη, Βαρώνου Γεώργιου Σίνα, ο οποίος το 1836 ίδρυσε την μετοχική εταιρεία της Γέφυρας των Αλυσίδων. Ο κουνιάδος του Βαρώνου Σίνα, Αναστάσιος Δέρρας, ελληνικής καταγωγής γαιοκτήμονας είχε σημαντική θέση στον Σύλλογο για τη Γέφυρα. Στις κοινωνικές εκδηλώσεις, χοροεσπερίδες, γεύματα, και εμπορικές συναντήσεις εργασιών που διοργάνωνε, ο Κόμης Széchenyi ήταν συχνός επισκέπτης. Με την ιδιαίτερη στήριξη που του παρείχε ο Δέρρας, καθώς και λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων, έγινε σύντομα μέλος του κύκλου των προοδευτικών Ούγγρων ευγενών, επιπλέον ο γιος του Κωνσταντίνος έγινε υπολοχαγός στον ουγγρικό στρατό, και μετά την καταστολή της Επανάστασης αναγκάστηκε να μεταναστεύσει στο Λονδίνο.

Με την αποφασιστική υλική υποστήριξη του Γεώργιου Σίνα και την τεράστια οργανωτική εργασία του István Széchenyi μπόρεσε να ολοκληρωθεί η 380 μέτρων μήκους γέφυρα, το «θαύμα» της εποχής· ο κόπος δεκαετιών έφτασε στο τέλος του, αν και κράτησε πάνω από τέσσερα χρόνια, μέχρι οι πέτρινες πυλώνες της να στηθούν και μόνο από το 1846 μπόρεσαν να αρχίσουν οι εργασίες συναρμολόγησης της μεταλλικής δομής. Τις εργασίες επέβλεπε ο σκωτσέζος Adam Clark ο οποίος έφτασε στην Ουγγαρία μέσω της Ατμοπλοϊκής Εταιρείας Δουνάβευς. Ο Κόμης Széchenyi γνώρισε τον νεαρό μηχανικό κατά την διάρκεια των ταξιδιών του στην Αγγλία, και ήδη είχε συμμετάσχει στην διάρκεια των εργασιών για τον έλεγχο της ροής του Δούναβη και την διαπλάτυνση της όχθης του. Σχεδιαστής της γέφυρας ήταν ο διάσημος Άγγλος William Tierney Clark.

Η ουγγρική επανάσταση του 1848-1849 βρίσκει την γέφυρα σε ημιτελή κατάσταση, τελικά όμως στις 20 Νοεμβρίου του 1849 ο Αρχιστράτηγος των Αυστριακών Haynau την παρέδωσε στους νικημένους και εκφοβισμένους Ούγγρους πολίτες. Ο Adam Clark (1811-1866) το 1851 προετοίμασε τα σχέδια εξόρυξης της σήραγγας κάτω από τον λόφο του Κάστρου της Βούδας, που ολοκληρώθηκε το 1857, διευκολύνοντας σημαντικά την συγκοινωνία.

Οι κοσμοϊστορικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις και τα δημόσια έργα που οραματίστηκε ο István Széchenyi δεν θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν χωρίς υποστηρικτές με επιρροή και μαικήνες όπως για παράδειγμα ο τραπεζίτης Βαρώνος Γεώργιος Σίνας ή ο πλουσιότερος άνθρωπος της Πέστης, ο Αναστάσιος Δέρρας.

---

⁸ Η λεγόμενη πλημμύρα από πάγους του Δούναβη τον χειμώνα και η υπερχειλίση το καλοκαίρι, δημιουργούσε για μεγάλο χρονικό διάστημα προβλήματα στην διάβαση, παραλύοντας έτσι την κυκλοφορία και μεταφορά ανθρώπων και εμπορευμάτων.

Οι απόγονοι των ελληνικής καταγωγής εμπόρων⁹ που εγκαταστάθηκαν τους προηγούμενους αιώνες στα ουγγρικά εδάφη, κατά την διάρκεια των γαλλικών πολέμων πολλαπλασίασαν τον πλούτο τους, αποκτώντας τότε τις μεγάλης αξίας οικίες και ακίνητά τους. «Το οικοδόμημα και τις επαύλεις, έλαβαν ως αναγνώριση για τις υπηρεσίες τους, -στρατιωτικές και μη όπως άτοκα δάνεια- κατά την διάρκεια των γαλλικών πολέμων. Συνέχισαν τις εμπορικές τους δραστηριότητες και μετά την απόκτηση τίτλων ευγενείας, τότε μάλιστα ήταν όταν στράφηκαν προς το χονδρικό εμπόριο»¹⁰. Οι τότε Έλληνες που εγκαταστάθηκαν στις περιοχές της Αυτοκρατορίας των Αψβούργων πέρα από τις εμπορικές τους δραστηριότητες ασχολούνταν και με την λειτουργία πανδοχείων, εστιατορίων και «χώρους όπου πρόσφεραν καφέδες», οι πλειοψηφία τους καταγόταν από την Μοσχόπολη, την Κοζάνη, την Σιάτιστα, τα Σέρβια και το Μοναστήρι. Ένα μεγάλο κύμα Ελλήνων έφτασε στα ουγγρικά εδάφη το 1718, και συνοδεύτηκε από μια πιο σημαντική σε αριθμό αύξηση τις δεκαετίες 1760-1770, αφού οι Οθωμανοί δύο φορές το 1769 και το 1788 κατέστρεψαν την ακμάζουσα πόλη της Μοσχόπολης.

Οι ελληνικές οικογένειες με τον καιρό πήραν τον τίτλο του αστού και απέκτησαν τίτλους ευγενείας, και έγιναν σημαντικοί πρωταγωνιστές της οικονομικής και πολιτικής ζωής. Τέτοιοι ήταν μεταξύ άλλων οι οικογένειες Σίνα, Sina, Nákó, Lyka, Szacellary, Derra, Dumsza, Haris, Tajkadzi, Pellenga, Manno, Vrányi, Janitsáry, Lepora, Argiri. Την δεκαετία του 1780 ο Argiri Demeter ήταν ο πλουσιότερος της ελληνικής διασποράς, σε αυτόν οφείλεται το γεγονός, ότι οι Έλληνες μπόρεσαν να χτίσουν έναν ναό για την κοινότητά τους, που όλο και αυξανότανε. Ζούσαν και εμπορεύονταν γύρω από την περιοχή του ναού, και απόδειξη της περιουσιακής τους αύξησης ήταν ότι κατείχαν όλο και περισσότερα και ακριβότερα ακίνητα στο κέντρο της πόλης. Απόδειξη της θρησκευτικής τους προσήλωσης στο ορθόδοξο θρήσκευμα ήταν το γεγονός, ότι όλοι τους στήριζαν τον ορθόδοξο ναό, συχνά αφήνοντας σεβαστά ποσά στις διαθήκες τους, υπέρ αυτού, υπέρ του σχολείου και υπέρ ιδρυμάτων που φρόντιζαν τους άπορους. Οι Έλληνες της Πέστης ενίσχυαν οικονομικά την ελληνική επανάσταση και τους απελευθερωτικούς αγώνες του Γένους τους από την στιγμή που αυτοί ξεσπάσανε. Το 1821 φτάσανε στην Πέστη τραυματίες της Επανάστασης, τους οποίους η ελληνική κοινότητα φρόντιζε, ο Κωνσταντίνος Vrányi απέκτησε τίτλο ευγενείας, ήταν ένας επιτυχημένος έμπορος και ενίσχυσε τον απελευθερωτικό αγώνα με το σεβαστό ποσό των 15 χιλιάδων φιορινιών.¹¹

Στην ζωή του Széchenyi πέρα από τους Σίνα μια ακόμη ελληνική οικογένεια διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο, η οικογένεια των Νάκων, οι οποίοι και αυτοί συμβάλανε στην ίδρυση της Ακαδημίας Επιστημών της Ουγγαρίας. Ο σχεδιαστής της Γέφυρας των Αλυσίδων Adam Clark διέμενε στο ανάκτορο της οικογένειας Νάκου, το οποίο θεωρούνταν για την τότε Πέστη, ένα από τα ωραιότερα κτίρια, πλησίον της όχθης του Δούναβη, κοντά στο σημείο ανέγερσης της γέφυρας. Η Εταιρεία των Λογίων, προκάτοχος της Ακαδημίας Επιστημών, είχε την έδρα της στον πρώτο όροφο του μεγάρου των Νάκων μέχρι να χτιστεί

---

⁹ Οι Έλληνες ασχολούνταν κυρίως με το διαμεσολαβητικό εμπόριο δηλαδή μετάφεραν προϊόντα από τα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην Δύση μεταξύ άλλων καπνό, δέρματα, κεριά, βαμβάκι, μετάξι, καφέ, από όπου έφερναν βιομηχανικά προϊόντα στις επαρχίες της Ανατολής. Οι διαδρομές που ακολουθούσαν τα καραβάνια των Ελλήνων εμπόρων είχαν δικτυώσει σχεδόν όλη την Ευρώπη, φτάνοντας ακόμα στις μακρινές τοπικές αγορές της Γερμανικής και Ρωσικής Αυτοκρατορίας.

¹⁰ i.m: Bácskai Vera: A vállalkozók előfutárai című műve. Budapest, 1989. 127-128. o. [βλπ. Vera Bácskai: *Οι προκάτοχοι των επιχειρηματιών*, Βουδαπέστη, 1989]

¹¹ Lásd bővebben: Csorba László: Magyarország 1718-1848. Görög Örökség/ Kállitási katalógus. 23-29. o. [βλπ. László Csorba: *Ουγγαρία 1718-1848. Η ελληνική κληρονομιά/Εκθεσιακός Κατάλογος*] επίσης Lásd: Bácskai Vera: A vállalkozók előfutárai. Bp., 1989. 136-138. o. [βλπ. Vera Bácskai: *Οι προκάτοχοι των επιχειρηματιών*, Βουδαπέστη, 1989]

το αυτόνομο κτίριο της Ακαδημίας. Οι Νάκοι¹² συνέβαλαν σημαντικά στην ανέγερση του κτιρίου της Ακαδημίας, έγιναν έτσι μετά τους Σίνα οι σημαντικότεροι Έλληνες μαικήνες της Ουγγαρίας την εποχή της μεταρρύθμισης.

Τα μνημειώδη σχέδια και αναπτυξιακά έργα του Széchenyi δεν σχετίζονταν μόνο με την οικονομία και την τεχνολογική πρόοδο, θα ήταν ελλιπής η παρουσίαση του έργου του χωρίς να αναφερθούμε στα επιτεύγματά του στον τομέα της επιστήμης και του πολιτισμού. Στις αρχές Νοεμβρίου του 1825 κατά την διάρκεια των συνεδριών της εθνοσυνέλευσης στο Πρεσβούργο προκλήθηκε μεγάλη διαμάχη με θέμα την Εταιρεία των Λογίων. Οι απεσταλμένοι κατηγορούσαν με έντονο τρόπο του ευγενείς ότι δεν φέρνουν τις απαιτούμενες θυσίες στο θέμα της ίδρυσης της Επιστημονικής Εταιρείας που έχει σκοπό την φροντίδα και την χρήση της ουγγρικής γλώσσας. Τότε ήταν που ο Κόμης István Széchenyi πρόσφερε τα έσοδα ενός ολόκληρου έτους από τα κτήματά του για την ίδρυση της Εταιρείας, που θα σκόπευε πέρα από την φροντίδα της ουγγρικής γλώσσας να συνδράμει στην εδραίωση των επιστημών στους κλάδους της γλωσσολογίας, της φιλοσοφίας, της ιστοριογραφίας, των μαθηματικών, την νομικής και των φυσικών επιστημών. Τα συγγράμματα του Széchenyi, οι οργανωτικές και δημόσιες δράσεις του θεμελίωσαν την περίοδο της ουγγρικής ιστορίας, την οποία οι επόμενες γενιές ονομάζουν εποχή των μεταρρυθμίσεων. Πρώτο του ηχηρό έργο το *Hitel* [«Πίστη»] (1830), αναδεικνύει την ανικανότητα δανεισμού των Ούγγρων γαιοκτημόνων, διαβλέποντας ότι φραγμός της ανάπτυξης είναι ο νόμος περί κληρονομικής συνέχειας (*aviticitas*): στα κτήματα των ευγενών δεν προσέφεραν δάνεια, αφού δεν αποτελούσαν βάση υποθήκης δηλαδή δεν δύναται να εκποιηθούν.

Το δεύτερο αποφασιστικής σημασίας έργο του εκδίδεται με τίτλο *Világ* [«Οικουμένη»] το 1831, στο οποίο αναπτύσσει την άποψη, ότι η ανύψωση του έθνους αναμένεται από το πλήθος των μορφωμένων ανθρώπων και από την συνένωση, από το πνεύμα ισχυρών κοινοτήτων που θέλουν τον εκσυγχρονισμό.

Η έκδοση του έργου *Stádium* (1833) λόγω της λογοκρισίας των Αυστριακών δεν επιτράπηκε, γι' αυτό εκδόθηκε στο εξωτερικό και τα τεύχη του έπρεπε να περάσουν λαθραία στην επικράτεια της Ουγγαρίας. Ο István Széchenyi θεωρούσε ότι οι ιδέες και οι μεταρρυθμίσεις που πρότεινε έπρεπε να εφαρμοστούν μετά από συμφωνία με την αυστριακή Αυλή, χωρίς αυτές να τροποποιήσουν τα πλαίσια της Αυτοκρατορίας. Αυτό όμως αποδείχθηκε αυταπάτη, μετά την δίνη των γεγονότων, αφού η ορμή των επαναστάσεων του 1848 παρέσυρε τους Ούγγρους και τους ηγέτες τους προς τον απελευθερωτικό αγώνα. Ο πολιτικός αντίπαλος του Széchenyi, ο Lajos Kossuth (1802-1894), εξέφραζε ριζοσπαστικές απόψεις, ήταν ο πνευματικός ηγέτης του απελευθερωτικού αγώνα, μαχητής της εθνικής ανεξαρτησίας και έθετε σαν στόχο την δημιουργία ενός ανεξάρτητου εθνικού κράτους.

Ο Széchenyi απομωνώνεται όλο και περισσότερο από την γενιά των όλο και ριζοσπαστικών μεταρρυθμιστών πολιτικών. Την δεκαετία του 1840 πέφτει πλέον σε βαθιά κατάθλιψη, τον βασανίζουν εφιάλτες, ανησυχούσε για τη τύχη του έθνους από τον πόλεμο, την καταστροφή και τα αυτοκρατορικά αντίποινα. Το φθινόπωρο του 1848 ο επιβλέπων ιατρός του τον στέλνει στην ψυχιατρική κλινική της πόλης *Döbling*. Αν και η κατάστασή του καλυτερεύει, θα διαμείνει εκεί μέχρι και τα τελευταία 12 έτη της ζωής του. Μετά την καταστολή της ουγγρικής επανάστασης (1849) πολλοί ήταν αυτοί που τον αναζήτησαν, μη λησμονώντας τις προοδευτικές του ιδέες και τα έργα που ολοκλήρωσε.

---

¹² Lásd bővebben a Nákó család tevékenységét: Szabó Krisztina: A Nákosz család története. Budapest, 2005.

[βλπ. Krisztina Szabó: *Οι δραστηριότητες της οικογένειας Νάκου*, Βουδαπέστη, 2005]

Άρχισε και πάλι την συγγραφική του δραστηριότητα, ασκώντας έντονη κριτική στο αυταρχικό καθεστώς του Alexander Bach και σε ένα πολιτικό φυλλάδιο (Ein Blick) παρουσίασε με σατυρικό τρόπο την βίαιη επιβολή του καθεστώτος στους Ούγγρους. Συνέπεια αυτού ήταν τον Μάρτιο του 1860 να πραγματοποιήσουν έρευνα στο σπίτι του Κόμη, να τον παρενοχλούν και να τον απειλούν. Ο άρρωστος και ηλικιωμένος Széchenyi μετά από αυτό κατέρρευσε και στις αρχές Απριλίου έδωσε τέλος στην ζωή του αυτοκτονώντας. Υπάρχουν, ωστόσο, κάποιιοι που αμφισβητούν την αυτοχειρία, και υποψιάζονται τις αυστριακές μυστικές, οι οποίες θα θέλησαν να εμποδίσουν μια νέα αναβίωση μιας γενικευμένης δυσανεξίας. Η Αυστριακή Αυτοκρατορία βρισκόταν τότε σε δύσκολη θέση, από πλευράς εξωτερικής πολιτικής, καθώς ο Αυτοκράτορας Φραγκίσκος Ιωσήφ Α΄ το 1859 ηττήθηκε από την στρατεύματα των Ιταλών, του Βασιλείου της Σαρδινίας και της Γαλλίας. Επιπλέον έχασε τη ηγετική της θέση στην Γερμανία, στην οποία πια οι Γερμανοί που προωθούσαν ένα γερμανικό εθνικό κράτος δεν επιθυμούσαν την συμμετοχή της Αυστρίας σε αυτό.

Ο μεγάλος αυτός εκσυγχρονιστής, ένας πραγματικός ευγενής, ο Κόμης István Széchenyi αναπαύεται στο κτήμα του στην περιοχή Nagycenk. Στην κηδεία του παίρνουν μέρος πάνω από δέκα χιλιάδες άνθρωποι, αν και η αστυνομία της Βιέννης έκανε τα πάντα για να αποφύγει η κηδεία να μετραπεί σε μια διαδήλωση, διατάζοντας μάλιστα τον ιερέα να κηδέψει το Κόμη κρυφά, γεγονός που το αρνήθηκε. Η νέα ημερομηνία της κηδείας του γίνεται γνωστή και έτσι ισάξια προς το πρόσωπό του, ένα τεράστιο πλήθος επέδωσε τιμή και αποχαιρέτησε έναν από τους μεγαλύτερους της ουγγρικής ιστορίας.

ERIK HAUPT

Ένας Ούγγρος ταξιδιώτης στην Ελλάδα του 1818-1819

Αν γίνεται λόγος για τις ουγγροελληνικές σχέσεις, πάντα αναφέρεται και ο κόμης Ίστβαν Σέτσενι (1791-1860), ο "Μέγας Ούγγρος". Ο Σέτσενι είναι ένας από τους μεγαλύτερους ήρωες του έθνους, που με τις πρωτοβουλίες του και τις ευεργεσίες του προώθησε δυναμικά τον εκσυγχρονισμό της Ουγγαρίας. Στο έργο του την μεγαλύτερη προσφορά την έδωσε ο Έλληνας τραπεζίτης Γεώργιος Σίνας. Τα μεγαλύτερα έργα του Σέτσενι, δηλαδή η πρώτη μόνιμη γέφυρα της χώρας, και η Ακαδημία Επιστημών της Ουγγαρίας πραγματοποιήθηκαν με την οικονομική υποστήριξη του Σίνα.

Δεν είναι όμως τόσο γνωστό, ότι ο Σέτσενι στη νιάτα του, το 1818-19 πέρασε αρκετούς μήνες στην Ελλάδα. Αυτό το διάστημα της ζωής του αναφέρεται μόνο με λίγα λόγια στις βιογραφίες του, παρ' όλο που το ταξίδι του αυτό, τα βιώματά του, οι εμπειρίες που απόκτησε εκεί, επηρέασαν πολύ τον χαρακτήρα του, του άνοιξαν καινούργιες προοπτικές.

Το 1818 ο Σέτσενι ήταν είκοσι οχτώ χρονών, υπήρξε αξιωματούχος ιππικού στον αυτοκρατορικό στρατό, με μια επιτυχή σταδιοδρομία πίσω του. Είχε πολεμήσει στους ναπολεόντειους πολέμους, είχε επισκεφτεί αρκετές δυτικοευρωπαϊκές χώρες, την Γαλλία, την Αγγλία, την Ιταλία. Τα εισοδήματά των κτημάτων του του επέτρεπαν να κάνει ταξίδια, αλλά και ο πατέρας του τον παρότρυνε με την υποστήριξη του να αποκτήσει χρήσιμες εμπειρίες, να γνωρίζει τις άλλες χώρες, να συγκρίνει τις συνθήκες της Ουγγαρίας με εκείνες του εξωτερικού. Έτσι, πριν ξεκινήσει προς την Νότια, ο Σέτσενι είχε πάει δύο φορές στην Αγγλία.

Πριν από διακόσια χρόνια το ταξίδι δεν ήταν και πολύ εύκολο, όπως είναι σήμερα. Οι ταξιδιώτες πήγαιναν με άλογα ή με ταχυδρομικές άμαξες σε κακούς και επικίνδυνους δρόμους. Η διαδρομή της ημέρας δεν ήταν περισσότερη από τριάντα χιλιόμετρα, και κατά καιρούς έπρεπε να βρουν έναν συνοδό, που τους έδειχνε τον σωστό δρόμο. Συχνά ο άσχημος καιρός τους δημιουργούσε μεγάλα εμπόδια. Τις νύχτες τις περνούσαν σε πανδοχεία, όπου το φαγητό δεν τρωγόταν και τα δωμάτια ήταν βρώμικα.

Μεγάλη επιμονή και σοβαρές προετοιμασίες χρειάζονταν λοιπόν να αναλαμβάνει κανείς ένα μακρινό ταξίδι, κυρίως αν ήθελε να πάει στην νοτιοανατολική Ευρώπη, όπου οι αβέβαιες εσωτερικές συνθήκες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έκαναν το ταξίδι ακόμη πιο επικίνδυνο και περιπετειώδη. Η διαδρομή του Σέτσενι είναι πολύ εντυπωσιακή: *Ιταλία (Ανκόνα) - Κέρκυρα - Μήλος - Κωνσταντινούπολη - Σμύρνη - Χίος - Αθήνα - Λαμία - Νεγροπόντε (Χαλκίδα) - Αθήνα - Κόρινθος - Μυστράς - Ολυμπία - Πύργος - Πάτρας - Μάλτα.*

Ανακρίπτει η ερώτηση, γιατί ακριβώς την Ελλάδα την επισκέφτηκε ο Σέτσενι; Στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα όλο και περισσότεροι ταξιδιώτες πήγαιναν στην Ελλάδα - και στην Ιταλία. Ήθελαν να γνωρίσουν από κοντά τους τόπους, όπου διαδραματίστηκαν τα μεγάλα γεγονότα της αρχαίας ιστορίας, με συγκίνηση τριγυρούσαν στις εστίες του ελληνικού πολιτισμού.

Τον Σέτσενι τον επηρέασε και το παράδειγμα του Βύρωνα, του φιλέλληνα Άγγλου ποιητή, ο οποίος με την έλξη του αυτή δημιούργησε "μόδα" στον κύκλο των ρομαντικών νέων.

Οι πνευματικές και υλικές προετοιμασίες του Σέτσενι κράτησαν αρκετό καιρό. Βρήκε έναν Γερμανό φιλόλογο τον Λάντσουλτς, να του διδάσκει την αρχαία ελληνική γλώσσα. Με την αφοσίωσή του προχωρούσε τόσο γρήγορα, που σε λίγο σε πρωτότυπο διάβαζε τους αρχαίους συγγραφείς, τον Όμηρο, τον Πλάτωνα. Ο ταξιδιωτικός οδηγός του ήταν το έργο το Πausanias, "Οι περιηγήσεις", που ήταν πάντα μαζί του, αλλά μελετούσε και τα έργα Άγγλων, Γάλλων ταξιδιωτών της εποχής.

Αφού τότε ακόμη δεν είχαν εφευρεθεί η φωτογραφική μηχανή και το βίντεο, ο Σέτσενι πήρε μαζί του έναν Αυστριακό ζωγράφο, τον Ιώχαν Έντερ, που κατά την διάρκεια του ταξιδιού ζωγράφιζε τους χαρακτηριστικούς τόπους και ανθρώπους. Πήγε μαζί του και ο φιλόλογος Λάντσουλτς, και επειδή αυτός ήξερε και την αρχαιολογία, ήθελαν να κάνουν μικρές ανασκαφές, να αγοράζουν ευρήματα. Για τα έξοδα ο Σέτσενι είχε 5000 χρυσά τάλιρα, που ήταν ένα μεγάλο ποσό εκείνη την εποχή.

Τα βιώματά του, τις εμπορίες του ο Σέτσενι έγραψε στο ημερολόγιό του, που έτσι είναι και ένα ενδιαφέρον και παραστατικό - αν και όχι πλήρες - οδοιπορικό. Με ευρωπαϊκούς καπετάνιους, εμπόρους έστελνε συχνά γράμματα και στους γονείς του, όμως δεν είχε την ελπίδα να πάρει απάντηση, αφού δεν είχε "διεύθυνση". Για ένα ολόκληρο χρόνο που πέρασε στο εξωτερικό, δεν πήρε νέα για την οικογένειά του.

Ο Σέτσενι ξεκίνησε από την Βιέννη προς την Ιταλία στις 13 Ιουλίου 1818. Ύστερα από πέντε μέρες ήταν στην Τεργέστη, απ' όπου μετά από λίγο καιρό έφυγε στη Ρώμη. Σταμάτησε στην Φλωρεντία, όπου συνάντησε τον καινούργιο Αυστριακό πρέσβη στην Πόλη, τον κόμη Λουτζόβ. Συμφώνησαν να συναντηθούν στο λιμάνι της Άνκονας και να πάνε μαζί στην Ελλάδα. Ο Σέτσενι δεν πέρασε πολύ καιρό στη Ρώμη, στις 17 Αυγούστου ήταν στο λιμάνι, απ' όπου το άλλο πρωί ξεκίνησαν με το πολεμικό ιστιοφόρο "Οριόνε". Με θυελλώδη καιρό έπλευσαν κατά μήκος της ακτής της Δαλματίας μέχρι την Κέρκυρα, όπου έφτασαν στις 24 Αυγούστου. Το νησί περιήλθε στην κυριαρχία των Άγγλων με τρία χρόνια πριν, και ο κυβερνήτης τους αποδέχτηκε με μεγάλες επισημότητες. Ο Σέτσενι πέρασε τρεις ημέρες στην Κέρκυρα, επισκέφτηκε όλα τα αξιοθέατα στην πρωτεύουσα και στα περίχωρά της.

"Η Κέρκυρα μου έκανε μεγάλη εντύπωση. Τα πάντα είναι τόσο διαφορετικά... Τα σπίτια χτίστηκαν από ξύλα, και στους δρόμους έχει τόσο μεγάλη κίνηση, ώστε πολύ δύσκολο είναι να προχωράμε."

Απόπλευσαν από το νησί στις 27 Αυγούστου, και προχωρώντας σιγά-σιγά, πέρασαν από τους Παξούς, τη Λευκάδα, τη Κεφαλονιά.

"Την άλλη μέρα ξαγναντέψαμε τις ακτές του Μοριά, και πολύ μακριά τα Σφακτηρία. Πρέπει να είναι δύσκολο η αποβίβαση εκεί! Άραγε θα φτάσω ποτέ μου εκεί κοντά;"

Την 1 Σεπτεμβρίου πέρασαν από το "Τσιρίγο" δηλαδή την Κύθηρα, και μετά από δύο μέρες έφτασαν στο λιμάνι της Μήλου, στο Κάστρο (σήμερα: Αδάμαντος). Ο άνεμος έπαψε να φυσάει, έτσι αναγκάστηκαν να μένουν στο νησί για έξι μέρες. Τις νύχτες πέρασαν στο πλοίο, και κάθε μέρα έκαναν εκδρομές στα βουνά, κυνηγούσαν. Ένας Μήλιος τους βοηθούσε, ο Φραγκίσκος Μιχάλης, που τους συνόδεψε αργότερα και σαν πλοηγός.

"Η γυναίκα του πλοηγού μας είναι μια ηλικιωμένη, αλλά ζωηρή κυρία - η κόρη τους όμως είναι μόνο δεκατεσσάρων χρονών, και έχει το ομορφότερο πρόσωπο, που έχω δει στη ζωή μου. [...] Οι Μήλιοι διαφέρουν από τους άλλους Νησιώτες, που δεν συμπαθούν με τους Δυτικούς. Είναι πολύ αγαθοί άνθρωποι. Και ο δικός μας συνοδός είναι τόσο ευχάριστος, που τον αγαπήσαμε αμέσως. Οι Μήλιοι, όπου και είναι δυνατόν, καλλιεργούν επιμελώς τα χωράφια τους, και κάθε φυτό, αν και να είναι τόσο μικρό, με το κλίμα του νησιού καρποφορεί άφθονα φρούτα. Τα δένδρα σχεδόν δεν φαίνονται από τα φρούτα. [...] Η πλειοψηφία των κατοίκων είναι πλοηγός, και θεωρούνται πολύ επιδέξιοι, ώστε κάθε έμπορος, που αγνοεί τις Κυκλάδες, απ' εδώ παίρνει τον πλοηγό του."

Ο ζωγράφος Ένδερ εν τω μεταξύ συνεχώς δούλευε. Ζωγράφησε και την κόρη του Μιχάλη, τη Μαρούσα, και ο πίνακας, που την δείχνει με φόντο τα βουνά της Μήλου, θεωρείται από τα ωραιότερα έργα του. Ο Σέτσενι ανακάλυψε το νησί, επισκέφτηκε το μοναστήρι του Αγ. Ιωάννου, καθώς και τα ερείπια του ρωμαϊκού θεάτρου, όπου μετά από ενάμισι χρόνο, το 1820 βρέθηκε το άγαλμα της Αφροδίτης...

Στις 8 Σεπτεμβρίου συνέχισαν το ταξίδι τους, πέρασαν από την Σέριφο, την Κύθνο, την Κέα, και ανάμεσα στην Εύβοια και την Άνδρο με καλούς ανέμους έπλευσαν προς τα Δαρδανέλλια. Την τρίτη μέρα έριξαν άγκυρα σ' ένα όρμο κοντά στην Τένεδο. Δεν επιτρεπόταν όμως να αποβιβάσουν γιατί πριν από λίγο καιρό μερικοί νησιώτες είχαν αρρωστήσει από πανούκλα, και οι αρμόδιοι όρισαν καραντίνα. (Η πανούκλα αργότερα τους "συνόδευε" και συχνά τους ανάγκαζε σε καραντίνα.) Επειδή δεν επιτρεπόταν να μπαίνουν πολεμικά πλοία στα στενά, ο Σέτσενι αποβίβασε, και με τους συνοδούς του πήγε στο Τσανάκαλε με σκοπό να επισκεφτεί την περιοχή της Τροίας. Εκεί αντιμετώπισαν την πρώτη φορά τις συνθήκες που κυριαρχούσαν στην Τουρκία: την ημέρα τα αδέσποτα σκυλιά και η βρωμιά, τη νύχτα οι φύλλοι τους έκαναν μεγάλη εντόπωση. Δύο ημέρες χρειάστηκαν να αποκτήσουν τις αναγκαίες άδειες, και με βάρκα πήγαν να δουν την Τροία. Επισκέφτηκαν τους μυθολογικούς τάφους του Αχιλλέα και του Πατρόκλου, απολάμβαναν την θέα της Ίμβρου και της Τενέδου. Τριγύρισαν την περιοχή, αλλά φυσικά δεν είδαν τίποτα από τα ερείπια της Τροίας, αφού οι επιστήμονες της εποχής τα τοποθετούσαν αλλού, όχι εκεί όπου ύστερα από πενήντα χρόνια έγιναν οι ανασκαφές του Σλήμαν.

Από το Τσανάκαλε έφυγαν με πλοίο στις 18 Σεπτεμβρίου, έπλευσαν κατά μήκος της ευρωπαϊκής ακτής προς την Πόλη. Με συγκίνηση είδαν την Σηστό, όπου η Ηρώ περίμενε τον ερωτευμένο της, τον Λέανδρο, όπου ο Ξέρξης μεταβίβασε στην Ευρώπη, και ο Μέγας Αλέξανδρος στην Ασία...

"Όσον αφορά τον Βόσπορο, είναι πολύ όμορφος, η θέα των πόλεων και των θέρετρων στην Ευρώπη και στην Ασία κάνουν το ταξίδι για μια απόλαυση. Δεν νομίζω, ότι υπάρχει τόπος, που να έδινε μεγαλύτερη άνεση για τη ζωή."

Πέρασαν μπροστά από το Τεκίρδαγκ, όπου ο Φραγκίσκος Ράκοτσι, ηγέτης μιας αντιαυστριακής εξέγερσης πέθανε σε εξορία, και το Σαν Στέφανο, και την τρίτη μέρα έφτασαν στην Κωνσταντινούπολη. Οι πρώτες εντυπώσεις του Σέτσενι δεν ήταν και πολύ καλές, τον αγανάκτησαν οι Τούρκοι υπάλληλοι που τους δημιούργησαν δυσκολίες και οι αχθοφόροι που πιάστηκαν στα χέρια για το φιλοδώρημα. Αργότερα όμως, αφού είχε γνωρίσει την Πόλη και την περιοχή της, η γνώμη τους θετικά άλλαξε.

Οι ταξιδιώτες βρήκαν στέγη στην συνοικία των Ευρωπαίων, στην Πέρα. Ο Σέτσενι έμεινε στην πρεσβεία της Αυστρίας, ενώ οι συνοδοί του στην κύρια οδό, στην "Gran Rue de Pera". Πέρασαν τριάντα τρεις μέρες στην Κωνσταντινούπολη, και χρησιμοποιώντας έναν χειρόγραφο οδηγό ενός Γάλλου διπλωμάτη, επισκέφτηκαν όλα τα μνημεία της πόλης. Στην Αγία Σοφία όμως δεν μπόρεσαν να μπουν γιατί οι ντερβιτζίδες έδιωχναν, ακόμα και έδεχναν κάθε Ευρωπαίο, που βρέθηκε εκεί κοντά. Πήγαν και στα θέρετρα της Πόλης, στην Θεραπεία, στο Μπουγιουκντέρε.

Για να συνεχίσουν το ταξίδι τους χρειάζονταν πολλές συστατικές επιστολές και άδειες από τους Τούρκους, που τελικά κατόρθωσαν να τις πάρουν. Στις 24 Οκτωβρίου ξεκίνησαν με βάρκα προς την Σμύρνη. Η πρώτη στάση τους ήταν στο Πρίγκιπο, ένα νησί της Προποντίδας. Ο Σέτσενι ανακάλυψε όλο το νησί, ανέβηκε και στο μοναστήρι του Παντοκράτορα. Όταν ο άνεμος τους εμπόδισε να συνεχίσουν το ταξίδι, γύρισαν πίσω σ' ένα μικρό νησί, στο Χάλκη, απ' όπου η θέα ήταν υπέροχα προς την Πόλη.

Ύστερα από ένα κουραστικό ταξίδι, με μεγάλες ταλαιπωρίες, μέσω της Νικομηδίας έφτασαν στην Προύσα. Εδώ είδε ο Σέτσενι τη πρώτη φορά μεταξουργεία, που ανήκαν στους ντόπιους Έλληνες, (αργότερα ο ίδιος ίδρυσε το πρώτο εργοστάσιο μεταξουργίας στην Ουγγαρία), και η περιοχή του άρεσε τόσο πολύ, που θα είχε προτιμήσει να μείνει εκεί. Η Προύσα ήταν η πρωτεύουσα των Οθωμανών πριν την Άλωση της Πόλης, αλλά ο Σέτσενι ενδιαφερόταν μάλλον για τον Όλυμπο. Δεν πρόκειται για το μυθικό Όλυμπο της Θεσσαλίας, αλλά για ένα κοντινό βουνό με ύψος 2543 μ. Μια μέρα, ύστερα από μια κουραστική ορειβασία οχτώ ωρών ανέβηκε στην κορυφή του. Από την κορυφή μπόρεσε να θαυμάσει το παρόραμα 150 χιλιομέτρων, είδε την Πόλη, την Προποντίδα...

Στις 7 Νοεμβρίου συνέχισαν το ταξίδι τους προς την Σμύρνη, διασχίζοντας την Μικρασία. Και πάλι ταλαιπωρήθηκαν πολύ στον δρόμο, έκανε κρύο και συχνά έβρεχε. Στα χάνια δεν μπόρεσαν να ξεκουράζονται από τα έντομα, και σε λίγο όλοι αρρώστησαν.

Φτάνοντας στην Σμύρνη τους αποδέχτηκε ένας άλλος κόσμος. Η πόλη με το ήπιο κλίμα της, με τον καθαρό αέρα της του άρεσε τόσο πολύ, ώστε ο Σέτσενι αποφάσισε να περάσει εκεί ένα μήνα. Γνώρισε τους Έλληνες και Ευρωπαίους εμπόρους, πληροφορήθηκε για το ανατολικό εμπόριο.

"Το καλό κλίμα και ο θαλασσινός αέρας με γιάτρεψε: έχω την εντύπωση, ότι εδώ δεν χρειάζονται φάρμακα.[...] Μου αρέσει πολύ εδώ στην Σμύρνη, αν και δεν έχω δει τα πολλά όμορφα και ενδιαφέροντα πράγματα που έχει, είμαι σίγουρος, ότι θα μείνω και για το Ιανουάριο."

Αφού ο Σέτσενι ανάρρωσε και ξεκουράστηκε γρήγορα, αποφάσισε να επισκεφτεί την Χίο. Νοίκιασε ένα καΐκι, και μετά από μιάμιση μέρα, στις 28 Νοεμβρίου έφτασε στο νησί.

"Είδαμε και τα Ψαρά και Αντίψαρα, που αν και είναι μικρά, διαθέτουν ογδόντα μεγάλες εμπορικές βάρκες."

Τότε είχε διαδοθεί πια η φήμη του στην Ελλάδα. Ευρωπαίοι δεν επισκέπτονται συχνά το νησί, γι' αυτό ο Σέτσενι, ερχόμενος από την μακρινή Ουγγαρία προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον, τον νόμιζαν για "πρίγκιπα της Ουγγαρίας".

Πρώτα απ' όλα, ο Σέτσενι πήγε να δει την Δασκαλόπετρα, τον βράχο και την πηγή του Ομήρου.

"...νομίζουν, ότι στην έδρα καθόταν ο ίδιος ο Όμηρος, και από εκεί δίδασκε τους μαθητές του, που σπρώχνονταν γύρω του. Όπως και να ήταν, είναι σίγουρο, ότι η τοποθεσία συμπυκνώνει καμιά ασυνήθιστη ομορφιά, και η ηρεμία των βράχων, που την περιστοιχίζουν σε άγρια αταξία, η γαλάζια, άλλοτε θυελλώδης, άλλοτε γαλήνια θάλασσα, που αλλάζει κάθε τόσο το χρώμα της, το βουνό του Μιλήτου απέναντι, που συχνά κρύβει την κορυφή του στα σύννεφα, ή αντικατοπτρίζει καθαρά την λάμψη του ηλίου, το ήχος της πηγής, τα πράσινα δέντρα και τα κόκκινα πορτοκάλια, που εξημερώνουν τον τόπο: όλα αυτά μπορούν να εμπνεύσουν και την πιο αντικειμενική ψυχή. [...] Λένε, ότι σ' ένα κοντινό χωριό οι κάτοικοι διατηρούν πολλές εκφράσεις, που τις χρησιμοποιούσε μόνο ο Όμηρος. Εδώ ήταν το σχολείο του, το αμπέλι του, η πηγή του, εδώ μιλιέται ακόμη η ίδια γλώσσα: δεν αποδεικνύουν αυτά δηλαδή, ότι εδώ έζησε πραγματικά; Και ο ποιητής μπορεί να μένει καθόλου κάτω από έναν πιο ήπιο, πιο ευχάριστο ουρανό;"

Ο Σέτσενι πέρασε συνολικά οχτώ μέρες στην Χίο. Εκτός από τις φυσικές ομορφιές επισκέφτηκε και τη Νέα Μονή, πάνω από την πόλη, και το ελληνικό σχολείο. Γνώρισε τον επιφανή διευθυντή του, τον Βάμβια.

"Πήγαμε στο ελληνικό σχολείο της Χίου, που - αν και είχε ιδρυθεί παλιότερα - αναπτύχτηκε και εκσυγχρονίστηκε από τον νέο διευθυντή, τον Βάμβια, που όλη την μόρφωσή του απέκτησε στο Παρίσι. Εκτός από τα άλλα, έχτισαν ένα καινούργιο κτήριο για την βιβλιοθήκη, αγόρασαν πειραματικές συσκευές της χημείας και της φυσικής. Θα πληρώνονται δεκατρείς καθηγητές από ένα ίδρυμα, που φτάνει στα πενήντα χιλιάδες πιάστρες το χρόνο. Θα αγοράσουν και καινούργια βιβλία, παραγγέλλουν μηχανήματα από το Παρίσι και την Αγγλία, τους νέους τους στέλνουν σε ξένα σχολεία να σπουδάσουν εκεί. Όπλα αυτά γίνονται στα κρυφά..."

Ο Σέτσενι πληροφορήθηκε και για την οικονομία του νησιού, για τις καλλιέργειες πορτοκαλιών, λεμονιών και μαστιχιών. Αναγνώρισε, τι κρύβεται κάτω από την ειρηνική επιφάνεια, είδε ότι η απελπισία των Ελλήνων θα ξεσπάσει σε μια μεγάλη εξέγερση.

Γυρίζοντας στη Σμύρνη δεν ξεκουράζονταν πολύ: ανακάλυψαν την ευρύτερη περιοχή της πόλης, πήγαν με άλογα στη Εφησσό. Στο τέλος Δεκεμβρίου ήθελαν να συνεχίσουν το ταξίδι τους, όμως δεν βρήκαν κατάλληλο πλοίο, που έφυγε προς την Αθήνα. Τελικά, στις 22 Δεκεμβρίου ξεκίνησε μ' ένα αγγλικό πολεμικό πλοίο. Προχωρούσαν πολύ γρήγορα, με καλό άνεμο, και ήδη την άλλη μέρα έριξαν την άγκυρα στον κόλπο του Μαντιριού, απέναντι από το Μακρόνησο. Έκανε κρύο, φυσούσε δυνατός άνεμος, όταν την παραμονή των Χριστουγέννων έφτασαν στην Αθήνα.

Ήταν περασμένες έντεκα, όταν οι Τούρκοι φρουροί έδωσαν άδεια στο Σέτσενι και στους άλλους Άγγλους ταξιδιώτες να μπουκ στην Αθήνα. Οι σύνοδοί του, ο ζωγράφος Έντερ, και ο φιλόλογος Λάντσουλτς έμειναν στη Σμύρνη, εξαιτίας του άσχημου καιρού, μόνο ύστερα από τρεις εβδομάδες καθυστέρηση τον ακολούθησαν. Αφού ξενοδοχεία εκείνη την εποχή ακόμη δεν λειτουργούσαν στην Αθήνα, ο Σέτσενι νοίκιασε ένα δωμάτιο στο σπίτι ενός Γάλλου υπαλλήλου του προξενείου. Εκεί γνώρισε το Σκοτσέζο γιατρό, τον Ρόμπερτ Βίλσον, ο οποίος γυρίζοντας από τις Ινδίες επισκέφτηκε την Ελλάδα. Ο Βίλσον συνέχισε την περιοδεία του στην Ελλάδα μαζί με τον Σέτσενι.

Παρά τον άσχημο χειμωνιάτικο καιρό οι δύο ταξιδιώτες αποφάσισαν να κάνουν μια μεγάλη εκδρομή, να πάνε με άλογα στις Θερμοπύλες, στη Λάρισα, και από εκεί στα Φάρσαλα. Βρήκαν έναν οδηγό, άλογα και διερμηνέα.

"Ο διερμηνέας μας ο κύριος Δημήτριος, που είχε στείλει τους γιους του, τον Αλβαβιάδη, τον Θεμιστοκλή και τον Περικλή στη Μόσχα να σπουδάσουν, ο οποίος αφοσιώθηκε αποκλειστικά στο ποτό, ανέλαβε τη συνοδεία μας για έξι πιάστρες, δηλαδή για ένα δολάριο."

Πρωί-πρωί ξεκίνησαν προς το πρώτο σταθμό τους, την Χαλκίδα. Σε δύο μέρες έφτασαν εκεί, αφού πέρασαν τη νύχτα στο χωριό Κακί Σαλεσί.

"Ο τόπος ήταν πολύ γραφικός, αλλά ταυτόχρονα έδειχνε και μελαγχολία και δυστυχία. Τέτοιες σκέψεις μας εμφύτευσε και η δική μας κατάσταση: μόνοι μας τον χειμώνα, σ' ένα άθλιο σπίτι, χωρίς την παραμικρή άνεση, μαζί με τον εαυτό μας και με τις σκέψεις μας."

Στην Χαλκίδα έμειναν στου Βασιλικού, του δραγουμάνου. Πρώτα απ' όλα, επισκέφτηκε τον πασά της πόλης.

"Ο κύριος σκοπός μου ήταν [...] να απελευθερώσω με διακόσιες πιάστρες τρεις Έλληνες, οι οποίοι φυλακίστηκαν από τον βοεβόδα της Αθήνας χωρίς κανένα λόγο. [...] Οι τρεις Έλληνες ήταν σ' ένα λάκκο στην αυλή, που είχαμε διασχίσει κι εμείς. Βρίσκονταν σε μια τόσο θλιβερή κατάσταση, που δεν φαντάζεσαι. Η εμφάνισή τους, η συμπεριφορά τους ήταν τόσο ταλαιπωρημένη, που τους λυπόμουν πολύ."

Στην Χαλκίδα έπρεπε να αλλάξουν το δρομολόγιό τους, και να ανεβούν στον Κιθαιρώνα για να φτάσουν στην Θήβα. Το κρύο, οι χιονοστιβάδες τους εμπόδιζαν, μόνο με μεγάλη δυσκολία μπορούσαν να προχωρήσουν.

"Για να φτάσουμε στην Θήβα, έπρεπε να περνούσαμε από τον Καρά Μπαμπά, και αφού αφήσαμε πίσω μας ένα βραχώδες βουνό, καταλήξαμε σε μια πεδιάδα. Ο καιρός έγινε αίθριος, και στο τελευταίο διάστημα του ταξιδιού μας καλπάζαμε με ωραίο φεγγάρι. Τα άλογα ήταν πειθήνια, και ο δρόμος καλυμμένος με χιόνια. Ο τρόπος, με τον οποίο ο οδηγός μας οδηγούσε τα άλογα σφυρίζοντας δυνατά, ήταν πολύ διασκεδαστικός. Σταματήσαμε μπροστά στο σπίτι του Νικολάκη Αντωνάδη. Η μια μπότα μου (μαζί με το πόδι μου) πάγωσε και κόλλησε στον αναβολέα. Η Θήβα με το φεγγάρι και τον χειμώνα φαινόταν αλλιώτικα, για μια στιγμή νόμισα, πως είμαι σε μια παλιά πόλη της Γερμανίας, λόγω χάριν στη Νυρεμβέργη."

Στην Θήβα τους περίμενα καινούργιες δυσχερείες: βρήκαν μόνο ένα δωμάτιο, που δεν είχε σόμπα, και ήταν τόσο κρύο, που το νερό πάγωσε στον κουβά. Για να μην παγώσουν κι αυτοί, ο Βίλσον παρακάλεσε τον Σέτσενι να τους διδάξει τον καινούργιο χορό της εποχής, δηλαδή το βιεννέζικο βαλς... Έτσι σκότωσαν την ώρα τους μέχρι να τους φέρουν ένα μαγκάλι με αναμμένα κάρβουνα για να ζεσταθούν.

Αναγκάστηκαν να μείνουν δύο μέρες στην Θήβα, επειδή δεν υπήρχαν καινούργια άλογα, έτσι είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν δύο φορές τα αξιοθέατα της πόλης, ακολουθώντας τις περιγραφές ενός Άγγλου ταξιδιώτη του Χόλλαντ.

Ο επόμενος σταθμός τους ήταν η Λαμία. Ο καιρός παρέμεινε άσχημος, έτσι προχωρώντας στους κακούς δρόμους, στα χιονισμένα μονοπάτια τους χρειάστηκαν πέντε μέρες (!) να φτάσουν στην πόλη, περνώντας από την Λεβαδιά, τον Παρνασσό και τις Θερμοπύλες. Τις νύχτες τις περνούσαν σε απλές καλύβες.

Από την Λαμία ξεκίνησαν στις 13 Ιανουαρίου για να επιστρέψουν στην Αθήνα, αυτή τη φορά με πλοίο.

Στην Σιλίδα νοίκιασαν ένα μικρό καράβι, που τους μετέφερε όμως μόνο μέχρι την Χαλκίδα. Εκεί τα κατάφεραν να πείσουν δύο Έλληνες να τους πάρουν στην βάρκα τους, και να συνεχίσουν το ταξίδι τους.

Ούτε καν σκέφτηκαν, ότι σε λίγο θα διακινδυνέψουν και τη ζωή τους.

"Μπροστά από το Παλιό Κάστρο βρίσκονται τα ερείπια της Ερέτριας, όπου οι Έλληνες τόσους καιρούς αντιστέκονταν στον Ξέρξη. Εκεί ήθελα να κατασκηνώσω για τη νύχτα. [...] Αγναντέψαμε τα όμορφα μνημεία της Ερέτριας, είχαμε βάλει πλώρη προς την ακτή, όταν ξαφνικά ο ναύτης μας είδε έναν σκόπελο μπροστά μας. Γρήγορα έκοψε τα σχοινιά του πανιού. Η ετοιμότητά του μας έσωσε από το ναυάγιο, και όλοι μας πέσαμε κάτω στο κατάστρωμα χτυπώντας τα κεφάλια μας. Ο σκόπελος ήταν η προικυαία της παλιάς Ερέτριας! [...] ύστερα από μισή ώρα στην άγνωστη και σκοτεινή θάλασσα απευθυνθήκαμε και πάλι προς την παραλία μ' ένα πανί που δεν ήταν μεγαλύτερο από ένα μαντήλι. Σταθήκαμε τόσο "τυχεροί" που πέσαμε σ' ένα άλλο σκόπελο, από τον οποίο με χλωμά

πρόσωπα γλιτώσαμε. Ο αέρας όμως ήταν τόσο δυνατός, που μας χτυπούσε αλλεπάλληλα σ' αυτόν τον βράχο, που επέκτεινε μακριά κάτω στο νερό. [...] Φωνάζαμε σε πολλές γλώσσες, με όλη την δύναμή μας. Τελικά πήραμε τα κουπιά, και ύστερα από σκληρές προσπάθειες δύο ωρών ρίξαμε άγκυρα και βρήκαμε καταφύγιο πίσω από έναν βράχο. [...] Η βάρκα μας έπαθε ζημιές και γέμισε νερό. Με τον Άγγλο γιατρό περάσαμε δώδεκα ολόκληρες ώρες σ' αυτή την αξιογέλαστη κατάσταση. Το άλλο πρωί πλεύσαμε προς την άλλη ακτή και στην μια το μεσημέρι πιάσαμε ένα λιμάνι, που έτυχε να είναι εκείνο του Μαραθώνα."

Στο Μαραθώνα επισκέφτηκαν φυσικά το πεδίο μάχης και τον τύμβο των Ελλήνων ηρώων, και στο μοναστήρι βρήκαν στέγη να ξεκουραστούν.

Στις 16 Ιανουαρίου γύρισαν πίσω στην Αθήνα, όπου ο Έντερ και ο Λάντσουλτς ήδη τους περίμεναν.

Ο καιρός άλλαξε, έγινε καλύτερος, γι' αυτό ο Σέτσενι πέρασε ακόμη δύο εβδομάδες στην Αττική. Δύο φορές ανέβηκε στα αρχαία λατομεία του Πεντελικού, με τα πόδια πήγε στην Φυλή, όπου κατέφυγαν άλλοτε οι δημοκράτες της Αθήνας που είχαν ξεσηκωθεί εναντίον των Τριάκοντων τυράννων. Πήγε άλλη μια φορά στο Σούνιο, όπου επιχειρήσε κι μια μικρή ανασκαφή.

Στην Αθήνα ο Σέτσενι έπρεπε να αποφασίσει πού να συνεχίσει το ταξίδι του. Σκέφτηκε να μείνει για τέσσερις μήνες στην Αθήνα, έπειτα να πάει στην Θεσσαλονίκη και στα Ιωάννινα. Από εκεί θα κατέβαινε στην Πάτρα να τριγυρίσει την Πελοπόννησο, και να περάσει στα νησιά του Αιγαίου, τις Κυκλάδες, την Κρήτη και την Ρόδο.

Δυστυχώς δεν μπόρεσε να πραγματοποιήσει τα σχέδιά του. Αφού από πολλούς μήνες δεν είχε πάρει νέα για την οικογένειά του, αποφάσισε να συντομέψει το ταξίδι του, και να πάει από την Αθήνα ευθεία στην Πελοπόννησο, στην Πάτρα, και εκεί να αποπλεύσει προς την Ιταλία, με σκοπό να επιστρέψει στην Ουγγαρία.

Στις 4 Φεβρουαρίου ξεκίνησαν από τον Πειραιά μ' ένα μικρό ιστιοφόρο για την Αίγινα. Σταμάτησαν κάτω από το ναό του Ελλάνιου Δία, και ανέβηκαν στα μνημεία. Ενώ ο Έντερ ζωγραφούσε τον ναό, ο Σέτσενι απολάμβανε την υπέροχη θέα και ανακάλυψε το τοπίο. Από την Αίγινα σκόπευαν να πάνε στην Επίδαυρο, όμως ο δυσμενής άνεμος του εμπόδισε. Πέρασαν τη μισή νύχτα στη Μονή, σ' ένα μικρό νησί, και έπλευσαν στο λιμάνι της Αίγινας. Το πρωί απευθύνθηκαν προς την Κόρινθο, τον Ίσθμια.

Την άλλη μέρα επισκέφτηκαν την Ακρόπολη της πόλης και ξεκίνησαν για το Άργος. Σταμάτησαν και δύο φορές, στην Νεμέα και στις Μυκήνες. Εκείνη την εποχή μόνο το "θησαυροφυλάκιο του Ατρέα" ήταν γνωστό, γι' αυτό δεν πήγαν στα ερείπια των ανακτόρων.

Από το Άργος πήγαν με άλογα στην Τρίπολη, πάλι σε κακούς δρόμους, ανάμεσα στα βουνά. Στην Τρίπολη πέρασαν δύο νύχτες, επειδή ο πασάς του Μοριά, που είχε την έδρα του εκεί, τους ζήτησε να τον επισκεφτούν. Είχε σπάσει το πόδι του, και ο Άγγλος γιατρός του ήρθε στην καλή ώρα. Εξάλλου, ήταν περίεργος να γνωρίσει τους ξένους γκιαουρήδες ταξιδιώτες. Αφού εκπλήρωσαν την επιθυμία του, τους έδωσε ένα φιρμάνι, και έβαλε να τους παίξουν μια σερενάτα, *"που θα ήταν καλό όπλο εναντίων των λύκων"*.

Το φιρμάνι όμως αργότερα αποδείχτηκε πολύ χρήσιμο, στα χάνια έπαιρναν εύκολα καινούργια άλογα.

Στις 10 Φεβρουαρίου αναχώρησαν για το Μιστρά.

"Ο δρόμος από την Τρίπολη μέχρι το Μιστρά είναι μακρύς. Ως την Κραμπούτσα ο τόπος δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον, από εκεί όμως ανοίγει μια όμορφη θέα και βλέπουμε τον Μιστρά κάτω από την χιονισμένη κορυφή του καλλιερρημένου Ταϋγέτου. Φαίνεται να είναι κοντά, αλλά ο δρόμος οδηγεί στο απέραντο, και ήταν αρκετά αργά, όταν με φεγγάρι φτάσαμε στο σπίτι του Δημήτρη Μανουσάκη."

Τελικά βολεύθηκαν και ξεκουράστηκαν. Την άλλη μέρα πήγαν να δουν τα ερείπια της Σπάρτης, το θέατρο και το ιπποδρόμιο. Έκαναν εκδρομή στις Αμύκλες, όπου ο Σέτσενι αγόρασε ένα μικρό ανάγλυφο, και στο γραφικό Παρόρι.

Ο επόμενος σταθμός τους ήταν το Λεωντάρι, κοντά στον Αλφειό. Από εκεί πήγαν μέσω Μεγαλόπολης στην Καρύταινα, όπου πέρασαν τη νύχτα.

Στις 14 Φεβρουαρίου ήθελαν να πάνε στο Φανάρι, εν τω μεταξύ επισκεφθέντας και στον αρχαίο ναό στις Βάσσειες. Αν και είχαν έναν οδηγό μαζί τους, στην χιονοθύελλα έχασαν τον σωστό δρόμο. Δεκατέσσερις ώρες (!) ανεβοκατέβαιναν και ταλαιπωριούνταν ανάμεσα στα βουνά, στο χιόνι που έφτανε μέχρι τη μέση τους, μέχρι να φτάσουν αργά τη νύχτα στο Φανάρι. Την άλλη μέρα πάλι με βροχή συνέχισαν το ταξίδι τους για την Κρέστενα και τη Μακρίσια.

Με τα ξημερώματα ξεκίνησαν και σε λίγο έφτασαν στην κοιλάδα του Αλφειού. Εκεί ο καιρός ήταν καλύτερος, ανοιξιάτικος, είχε ήλιο και τα δέντρα άνθιζαν.

Στην Ολυμπία δεν είδαν και πολλά από τις αρχαιότητες, αφού τότε οι ανασκαφές δεν είχαν αρχίσει ακόμη, τα πάντα τα κάλυπτε η λάσπη του ποταμού.

"[...] η κοιλάδα, το τοπίο λόγω της χάρης του ανήκει στους ομορφότερους τόπους του κόσμου."

Στις 16 Φεβρουαρίου σταμάτησαν στην Πύργο, όπου ο Σέτσενι συνάντησε έναν άλλο Ούγγρο:

"Από τον μεθυσμένο κύριο έμαθα, ότι είναι συμπατριώτης μου - από την οικογένεια Μέδβετσκι, που έγινε δυστυχημένη και άπορη από μια καταρακτώδη βροχή. [...] Μου είπε, ότι εδώ και δύο χρόνια γυρίζει τον κόσμο, χωρίς στόχους, χωρίς λεφτά, όμως εφοδιασμένος με τιμή και με καλή συνείδηση."

Από την Πύργο πάλι με άσχημο καιρό συνέχισαν το ταξίδι τους προς την Πάτρα. Δεν μπορούσαν να προχωρήσουν εύκολα, μέχρι την Γαστούνη (σε απόσταση 25 χλμ.) πήγαν με τα πόδια, και την άλλη μέρα έφτασαν ως την Νέα Μανολάδα.

Ο Σέτσενι και οι σύννοδοί του τέλειωσαν το μεγάλο ταξίδι τους στην Πάτρα, στις 18 Φεβρουαρίου. Στην πόλη υπήρχε αυστριακό προξενείο, εκεί ξεκουράστηκαν, πριν αποχαιρετίσουν την Ελλάδα. Στις 20 του μηνός σαλπάρισαν στο αγγλικό πλοίο "Κλίφτον" και έφυγαν για τη Μάλτα.

Ο Σέτσενι ποτέ δεν μπόρεσε να πραγματοποιήσει τα σχέδιά του και να επισκεφτεί τα νησιά του Αιγαίου. Το 1830 έπλευσε στον Δούναβη μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα και έπειτα στην Κωνσταντινούπολη. Στην Ουγγαρία γύρισε μέσω της Θράκης, όμως δεν τα κατέφερε να πάει στην Νότια Ελλάδα.

Ο Σέτσενι και αργότερα είχε πολλές σχέσεις με τους Έλληνες. Έχει γίνει λόγος για την φιλία του με τον Σίνα, και επίσης στενός φίλος του ήταν ο Αλέξανδρος Νάκος, ένας πλούσιος γαιοκτήμονας. Τον πιο στενό δεσμό όμως τον είχε ο γιος του, ο Εντμούντος, που για ένα διάστημα έζησε στην Πόλη, και παντρεύτηκε με την Ευλαλία Χριστοπούλου.

